

Muhulane

Nr 6 (367)

Mai 2020 (lehekuu)

Muhu leht

Ainult päike on maailmas ainuke,
ainult ema on maailmas ainuke.

Jumala imetegu

Jumal võttis oksa kuninglikust
aiapuust,

võttis lõhna õienupust,
õrnuse kastetilgast,
südamerahu vaiksest järvest,
võttis hinge taeva tähtedest,
naeratuse säravast päikesest,
lootuse kasvavast viljaterast,
kannatuse allikaveest.

Ehast võttis luulelise iluduse,
kaitseinglilt hooliva helduse.
Siis moodustas Jumal nendest
varandustest

ühe ime,
erineva ime,
millel ei ole sarnadust.
Ja kui oli valmis tema
väärtuslik tegu,

Ta tunnustas seda lihtsalt:
«Ema»!

Anne Pähn-Lall (1970)

Märka lindu!

Keskonnaministeerium kutsub
erametsaomanikke üles kevad-
suvel metsas toimetades linde
võimalikult palju säästma. Kõige
õigem on ka erametsas sarnaselt
RMK-ga pidada linnurahu. Kui
aga kevadsuvine raie on mööda-
pääsmatu, siis tuleb vältida raiet
linnurohkete kasvukohatüüpidega metsades.

ISSN 1736-289X

9 771736 289007

Meil on peagi täitumas kaks kuud
sunnitud kooselu koroonaviiru-
sega.

See vägisi külla pressinud tege-
lane ei ole aga teadupärast mitte kõi-
ge meeldivam kaaslane ning me
enamasti kõik olemas teinud pingu-
tusi kutsumata külalisest lahtisaa-
miseks.

Ma usun, et olemas nii riigi kui ka
Saare- ning Muhumaa mõistes
olnud tublid ja seadusekuulekad,
koroonaviirus on saadud kontrolli
alla ning üha rohkem kostab hääli,
et piirangutes ja keeldudes tuleks
teha kiiremini leevendusi ja järele-
andmisi, eriti raskest olukorras olid
siiani muidugi saarte elanikud ja
ettevõtjad.

Valitsus on välja andnud ko-
roonaviirusest väljumise strateegia,
mis on suhteliselt laialivalguv ja
pakub ainult raamistikku, mille
põhjal valitsus saab teha otsuseid,
millal ja mil määral ühiskonda
avada. Ühest küljest kindlasti õige,
sest paljud otsused sõltuvad sellest,
kuidas käitub meie soovimatu
külaline, see koroonaviruss.

Ilmselt ei tea praegu keegi täpselt,
kui vabaks võib praegu piirangud
lasta ja kuidas käituda, et viiruse
kulgu pikas perspektiivis kontrolli
all hoida. Küllap peab ka igaks
meist mõistma, et mida rohkem
leevendusi tehakse, seda tähele-
panelikumad ja hoolikamad me
peame ise olema! Meil tuleb õppi-
da koos viirusega elama, sest pole
tõenäoline, et see kriis niipea läbi
saab. Sõda ei ole võidetud, aga kind-
lasti ei tohi genereerida ka hirmu ja
külvata paanikat uute võimalike
haigusjuhtude ettekuulutamiseks.

Viirusega võitlemine on andnud
nii riigile kui ühiskonnale uusi
teadmisi ja kogemusi ning küllap
toimuks uue võimaliku puhangu
korral juba haiguskollete avasta-
mine, testimine ja kõik muu palju

teadlikumalt, mille alusel ka eri-
nevate piirangute seadmine hästi
läbimõeldult.

Ilmselt oli viimane aeg nii meie
inimeste vaimsele tervisele kui ka
saarte majandusele, et alates 4.
maist saavad saarte sissekirjutusega
inimesed taas liikuda ka mandri-
Eestisse ning meie inimesed piiran-
guteta koju või suveelamisse, eel-
dusel muidugi, et inimene on terve.
Minu jaoks jäigi piirangute ajal
arusaamatuks, miks näiteks üks
haigusnähtudeta, oma koju laste ja
pere juurde naasta sooviv pereisa
on ohtlikum kui sadade kauba-
autode juhid, kes tegid küll ääretult
tänuväärset tööd, aga kelle tervis-
likku seisukorda ei kontrollinud
saarele sisenemisel keegi. Saan küll
aru, et oli riigi poolt kehtestatud
eriolukord, aga taas kerkis minu
jaoks üles teema omavalitsuste
usaldamisest ja kaasamisest – kes
peaks siis oma inimesi paremini
teadma ning ka nende heaolu eest
seisma, kui mitte omavalitsus.

Võrreldes Saaremaaga oli viiru-
sepuhang meil väike. Küllap siin
mängisid rolli meie hajaasustus,
võrreldes näiteks Kuressaarega, ja
suurte massiürituste puudumine,
aga ilmselt mängisid rolli ka head
ning õigeaegsed otsused meie
hooldekodu külastajatele sulgemi-
sel, samuti on meil lisaks üle-
riigilisele koolide sulgemisele olnud

kriisiaja algusest suletud ka laste-
aed, raamatukogud, külakeskus,
muuseum. Suur tänu kõigile lapse-
vanematele, kes on suutnud korral-
dada oma elu nii, et meie lasteaed
on saanud olla suletud.

Kuigi eriolukorda on pikendatud
17. maini, pöördume me vaikselt
tagasi aktiivsemasse ellu. Alates 2.
maist on kõiki ohutusmeetmeid
arvestades avatud meie raamatu-
kogud, juba mõni aeg varem said
õiguse oma tegevust taasalustada
mitmed teenindusettevõtted, liiku-
mispiirangute leevendustest oli
juba juttu.

Tunneme heameelt ka alanud
kevade ning loodetavasti peatselt
saabuvate ilusate ilmade üle, ent
ärme siis unusta, et viirus ei ole veel
kuski kadunud, ta on endiselt
meie ümber ning passib uut või-
malust oma kurjuse ning võimu
näitamiseks. Olemas siis jätkuvalt
mõistlikud, peame kinni 2+2 reeg-
list, kanname vajadusel isiku-
kaitsevahendeid, peseme hoolikalt
käsi ja arvestame kehtivate piiran-
gutega.

Ei ole veel ka aeg kogunemisteks
ja grupikalistusteks ning püsime
võimalusel ikka võimalikult palju
kodus! Mitte keegi meist ilmselt ei
soovi, et oleksime suvel ja/või sü-
gisel uuesti täiendavalt karantiinis.

Oleme terved!

Raido Liitmäe, vallavanem

Sillateema taas päevakorras

Mart Saarso kirjutas 28. aprilli Saarte Hääles silladiskost, mis saab
pea alati suurema hoo sisse enne valimisi. Nn Saaremaa silda “tahavad
asjast huvitatud ju ikka Muhu ja mandri vahele rajada”. Sillamuinasjutu
teemat jätkas 30. aprilli Saarte Hääles Mihkel Ling, kes rõhutas, et
püsiühendust on vaagitud pea 25 aastat, ent tavaliselt selle hinnast
valjusti ei räägita. Ta tõi näiteid maailmas ehitatud sildade maksumusest,
kusjuures kummalgi pool silda on alati märkimisväärne hulk rahvast,
kes silda kasutaks. Ent “ka kõige odavam variandi puhul räägime
suurusjärgudest sajad miljonid eurod” - “Ma ei taha, et sellise, minu
hinnangul rumala otsuse peaksid kinni maksma mu lapsed ja
lapselapsed,” kirjutas Mihkel Ling.

18. aprillil sündis Kristina Vapperi ja Allar Nairise perre poeg **Brennan Nairis**.

Muhu Vallavalitsus ootab õppestipendiumi taotlusi

Õppestipendiumi eesmärk on toetada andekaid, rahvastiku-registris Muhu valla sissekirjutusega noori õppe- ja teadustööga tegelemisel ning loomingu-listes ja sporditegevustes.

Õppestipendiumid ja vastavad määrad on alljärgnevad:

- 1) stipendium ülikoolis õppivale noorele a' 500 eurot;
- 2) stipendium kutseõppeasutuses või rakenduskõrgkoolis õppivale noorele a' 400 eurot;
- 3) stipendium „põhikooli kii-tusega lõpetaja” a' 200 eurot;
- 4) stipendium „gümnaasiumi medalist” a' 300 eurot;
- 5) stipendium „aasta täiskasvanud õppija” a' 200 eurot.

Kahte esimest stipendiumi antakse välja 5, teisi vastavalt komisjoni otsusele.

Stipendiumi taotluses tuleb näidata taotleja ja/või kandidaadi esitaja

- 1) **nimi ja kontaktandmeid** (aadress, telefoninumber, elektronposti aadress ja pangarekviidid);

- 2) **taotletava stipendiumi põhjendus;**

- 3) **õppeasutuse tõend edasijõudmise kohta** (õppestipendiumi puhul);

- 4) **väljavõte õpinguraamatust** (õppestipendiumi puhul).

NB! Põhikooli ja gümnaasiumi edukad lõpetajad esitatakse õppestipendiumitele koolide poolt.

Muhu valla stipendiumite määramise korraga saab tutvuda www.riigiteataja.ee/akt/426062014016?leiaKehtiv

Taotluse blankett leitav Muhu valla kodulehelt muhu.ee/Toetuste-taotlus

Muhu Vallavalitsus ootab teie taotlusi õppestipendiumitele val-lamajja **kuni 1. juunini 2020. a** aadressil Liiva küla, Muhu vald 94701, Saare mk või vald@muhu.ee Täiendav teave valla kantsleist tel 453 0672.

Vallavalitsuse istungitelt

9. aprill

Määrati sotsiaalhoolekandeline hü-vitis.

Pikendati valla hallatavate asutuste (raamatukogud, lasteaed) ajutist sulgemist ning lasteaiade mänguväljaku ja Liiva välitreenažööride kasu-tamise keeldu 3. maini 2020.

Väljastati ehitusluba:

- Mäla k Kalevi mü suurkaevu rajamiseks,
- Nõmmküla Lageda mü suurkaevu rajamiseks,
- Laheküla Uue-Haaviku mü üksik-elamu ehitamiseks.

Väljastati kasutusluba:

- Suuremõisa k Aidamäe mü suvilale,
- Kantsi k Jürivärava mü suvilale ja saunale,
- Kallaste k Andovälja mü elamule,
- Külasepa k Ado-Jaeni mü päi-keseelektrijaamale.

24. aprill

Korraldatud jäätmeveost vabastati ajutiselt Mäla k Värava kinnistu (30.9.2020–1.5.2021) ja Mõega k Padaeite kinnistu (1.9.2020–31.5.2021).

- Kooskõlastati suurkaevu asukoht:
- Pädaste k Peedu,
 - Simiste k Lilleniidi.

Väljastati ehitusluba:

- Kallaste k Saarkopli suurkaevu rajamiseks,
- Mäla k Simmu-Mardi aia- ja põllusaaduste kasvuhoone püstitamiseks,
- Pallasmaa k Mäeotsa üksikelamu püstitamiseks,
- Igaküla Uuetoa suvila püstita-miseks.

Anti kasutusluba Tamse k Jalaka mü abihoonel.

28. aprill

Võeti vastu korraldus piirangute osalise leevendamise kohta.

Teated

28. aprillil 2020 andis Muhu vallavalitsus alloleva sisuga korralduse:

Lähtuvalt Vabariigi Valitsuse 12. märtsi 2020. a korraldusest nr 76 “Eriolukorra väljakuulutamise Eesti Vabariigi haldusterritooriumil”, 27.4.2020 korraldusest nr 68 „Peaministri 28. märtsi 2020. a korraldus nr 54 „Eriolukorra juhi korraldus täien-davate liikumisvabaduse piirangute ja viibimiskeelu kehtestamiseks COVID-19 haigust põhjustava ko-roonaviiruse leviku tõkestamisel Saaremaa vallas ja Muhu vallas” kehte-tuks tunnistamine, 27.4.2020 korraldusest nr 70 „Peaministri 14. märtsi 2020. a korralduse nr 29 „Eriolukorra juhi korraldus seoses avalikuks kasu-tamiseks mõeldud asutustele kehtes-tatavate piirangutega” muutmine ning järgides antud suuniseid, annab Muhu Vallavalitsus korralduse:

1. Avada Liiva Raamatukogu ja

Hellamaa Raamatukogu klientidele alates 2.5.2020. Teenindamisel järgi-da Terviseameti juhiseid, eriolukorra lõppemiseni pakutakse teenust või-malikult kontaktivabalt.

2. Tühistada välitreenažööride ka-sutamise keeld alates 2.5.2020.

3. Pikendada Muhu Lasteaia ajutist sulgemist kuni riigis kehtestatud eri-olukorra kehtivuse lõpuni.

4. Muhu Vallavalitsuse 13.3.2020. a korraldusega nr 56 jääb kehtima Muhu Põhikooli, Muhu Noortekes-kuse, Muhu Muuseumi, Hellamaa Külakeskuse, Muhu Spordihalli ning huviringide tegevuse kohta sätestatu, st nimetatud asutused on suletud ja tegevused peatatud kuni riigis kehtes-tatud eriolukorra kehtivuse lõpuni.

5. Korraldus jõustub teatavakstege-misest.

Muhu Vallavalitsuse ametni-kud töötavad kodukontoris kuni eriolukorra lõpuni.

Detailplaneeringute teated

Muhu Vallavolikogu algatas oma 30.4.2020. a otsusega nr 134 Kuivastu sadama detailplaneeringu.

Detailplaneering hõlmab maaüksusi Kuivastu hotell (katastritunnus 47801:008:0278), Kuivastu sadam (katastritunnus 47801:008:0259) ja Kuivastu sadam (katastritunnus 47801:008:0753) ning Kuivastu sadama maaüksusega piirnevat ran-nikumerd. Planeeritava ala pindala on kokku ca 9,6 ha.

Planeeringu eesmärgiks on Kuivastu sadama territooriumi funktsionaalse-maks muutmine, maakasutus- ja ehitustingimuste määratlemine. Ühte piirkonda soovitakse koondada sadama sõidukite ja muu hooldus-tehnika hoiuruumid, kavandada hoone veesõidukite hooldustööde teostamiseks ja väikelaevade toot-miseks. Kavandatakse sadama sõi-duradade laiendamine, erinevate sõidukite parkimisalad, elektrisõidu-kite laadimisala ja määratakse päi-kesepaneelide paiknemiskohad elektrienergi tootmiseks.

Planeeringuala jääb valdavas ula-tuses ranna ehituskeeluvööndisse. Planeeringuga soovitakse ranna ehituskeeluvööndit vähendada, sel-lest tulenevalt on tegemist üldpla-neeringut muutva detailplanee-ringuga, mille puhul lasub kohalikul omavalitsusel kohustus kaalutleda keskkonnamõju strateegilise hinda-mise algatamise vajadust. Lähtuvalt Muhu Vallavalitsuse koostatud keskkonnamõjude eelhindangust ja Keskkonnaameti seisukohast, et kavanda-tavad tegevused ei avalda eeldatavalt olulist keskkonnamõju ja keskkon-namõju strateegilise hindamise alga-tamine ei ole vajalik, otsustas Muhu Vallavolikogu mitte algatada Kuiva-stu sadama detailplaneeringule keskkonnamõju strateegilist hindamist.

Muhu Vallavolikogu algatas oma 30.4.2020. a. otsusega nr 135 Külasepa küla Tooma (ka-tastritunnus 47801:002:0250, sihtotstarve maatulundusmaa, pindala 15,78 ha) katastriüksuse detailplaneeringu. Planeeringuala

suurus on ca 1 ha. Planeeringu ees-märgiks on maa-alale päikeseelektri-jaama rajamine ning maa sihtots-tarbe muutmine osaliselt tootmis-maaks.

Detailplaneeringute algatamise ot-sustega saab tutvuda Muhu Valla-valitsuses ja aadressil www.muhu.ee/ Dokumendiregister

Kui soovite osaleda planeeringu koostamises või saada teavitusi või lisainfot, siis palume anda sellest teada Muhu Vallavalitsusele ning märkige ka ära viis, kuidas soovite edaspidi infot saada ning planeeringu väljatöötamises osaleda.

Täiendav teave tel 453 0680, maa@muhu.ee

Muhu Vallavalitsus teavitab detail-planeeringutest valla kodulehel, maakondlikus lehes ja üldjuhul ka ajalehes Muhulane (kui ilmumis-sagedus võimaldab). Lisaks on võimalus tellida endale teavitused meile. Selleks palume saata meililistiga liitumise soov aadressil maa@muhu.ee

Kevad Muhu Muuseumis

Sel kevadel oleme paljud uue kogemuse võrra rikkamad, kuidas saab teha kaugtööd. Võin enda seisukohalt öelda, et minule isiklikult kaugtöö täiesti meeldib, aga koos töötades saavad asjad ikka kiiremini kooskõlastatud ja info vahetatud.

Kriis on pannud kõiki muuseumitöötajaid Eestis oma töökorraldust üle vaatama ja hindama. Praegu toimub igal teisipäeval osade muuseumitöötajate veebikoosolek, kus muuseumid vahetavad teavet ja tutvustavad, mida keegi teinud ja mida oleks vaja veel teha. Kahel kohtumisel on kaasarääkijateks olnud erinevate koolide õpetajad, kes on tutvustanud oma kaugtöö tegemisi ja rääkinud, kuidas saavad muuseumid abiks olla õpilastele ülesannete koostamisel. Mitmel suuremal muuseumil on valminud virtuaalsed muuseumituurid, mida saab vaadata nende kodulehekülgedelt; kellel huvi ja aega muuseumi külastada, saavad seda teha mugavalt kodus istudes ja teed/kohvi samal ajal nautides.

Kui saame kuidagi abiks olla ka meie õpetajatele, siis pöörduge julgesti ja saame teha koostööd.

Varahoidja Johanna-Elisabeth tegeleb jätkuvalt muuseumi esemete pildistamise ja üleslaadimisega MuIs kerkkonda. Uuenduse saab ka Eemu Veskit tutvustav silt. Sel aastal me arvatakse Eemu veskit ei ava, aga kel soovi, siis eelneva kokkuleppe alusel saab veskit siiski külastada.

Muuseum Koguvast on külastajatele suletud kuni eriolukorra lõppemiseni, arvatakse 17. maini kaasa arvatud. Hetkel ei ole veel teada, millal täpselt muuseumi ukseid taas külastajatele avatakse ja kuidas see 2+2 nõue hakkab kõige paremini toimima. Arvatakse 19. maist. Seda, millal saabuvad meile esimesed turistid välisriikidest, näitab aeg. Osad broneeringud on tühistatud ja mõned tühistamisel. Laste grupid tõstavad praegu oma broneeringuid ringi augustisse, sest kevadised ekskursioonid on ministeeriumi poolt keelatud. Ka igaaastane muuseumiöö on praeguse seisuga tõstetud muinastulede ööga samale kuupäevale 29.8 ja loodame, et see ikka saab toimuma.

Teadur Eda on saanud käia ringi saarel ning lisame siia tema enda teksti ja pildi.

Kuna kontor ei tohtinud olla, siis sai teadur käia otsimisretkedel Muhu metsades ja mujal, et leida ja

Mammutijutt.

Eda Maripuu

pildistada Muhu suuri, pärimusega seotud rändrahne ja muudki.

Kõige raskem oli leida kõige käidavamas ja lihtsam kohas asuvat Linnuse Punaski kivi, mida tuli lausa kaks korda ja kahe inimesega otsida. Kivi on märgitud ka Maaameti Pärändkultuuri kaardile. Musta Mardi kivi leidmine Tammisski nukast oli juba palju lihtsam ülesanne. Teavet Musta Mardi kivi kohta võib leida Vikipeediast ja ta on ka Google Maps rakenduses märgitud.

Pisut rohkem tuli vaeva näha Külasepa Täkkukivi otsimisega, mis asub samuti suhteliselt Viiraküla-Nõmmküla maantee lähedal, kuid selle juurde jõudmine ja õige raja leidmine polegi nii lihtne. Kuigi olen selle kivi juures korduvalt käinud, märkasin alles seekord, et kivi meenutab õigupoolest mammutit. Talle on ka sobiv karva meenutav sambla-liik selga kasvanud.

Juba enne koroonakriisi õnnestus üles otsida Igaküla, Paenase ja Rinsi piiril olev muinsuskaitse all olev Suur kivi, kus vanasti käidi moaljaid uhatlemas ehk haiguste vastu abi otsimas. Kivi on märgitud ära ka 1924. aastal ilmunud raamatust "Saaremaa ja Muhu muinasjäänused", kus aga kivi mõtudest vastab tänapäeval muinsuskaitse

registrisse märgitutele ainult üks – 1,65 m, mis sel ajal märkis kivi pikkust, tänapäeval aga kõrgust. Ehk teab keegi Muhulase lugejatest, kas kivi on maaparandustööde käigus liigutatud?

Väga põnev koht on nn Suure Laeva auk ja Suure Laeva soon Igaküla-Rootsivere metsas. Täpsemalt asub auk Igaküla ja soon Rootsivere territooriumil. Pärimuse järgi asus Rootsivere küla algselt just selle soone kaldal, mis ilmselt on omal ajal Koguva, Igaküla ja ka Rootsivere muust Muhust eraldi Sant Jaagu saarena eraldanud ja pole siis ime, et seal ka laevad sõita said. Tore on, et see auk, soon ja lugu on märgitud juba 220 aasta eest tehtud Muhu kaardile ja kui praegu lahti võtta Maaameti reljeefkaart, siis võib seda auku ja soont seal täpselt sama kujuga ka tänapäeval näha.

Kui kellegi on mingeid rahvajutte märgitud kohtade ja kivide kohta, oleme nende eest väga tänulikud. Samuti tahaks muuseum teada, kas keegi on kuulnud midagi Tabariste mäest Rootsivere Rinsi nn kiriku-teel. Info saab saata meiliaadressile eda@muuseumi.ee

Tervitustega

**Siret, Eda ja
Muhu Muuseumi pere**

Mo lilleaid

Sie kevade
kut vinnutet lest
taheneb kaua
seni aga imelised orhideed
oo mo lilleaidas

kui kätte jõvab sui
tuob õue piale
pisikse päikse –
nie naerud ja rõõmud
ja vadinad
paljast torkivad
mo südame sihes

Irma Järvesalu

VAATA VANA AKENT!

23. mai – üle-eestiline
akende restaureerimise
päev

Nagu eelmisel aastal, nii ka tänava on Eesti Vabaõhumuuseumi maaarhitektuuri keskus koos Muinsuskaitseametiga korraldama kampaaniat „Vaata vana akent!”

Tänavu tuleb aga kõik teisiti. Teistsugune on ju olnud sellel kevadel kogu meie elu. Kui veel paar kuud tagasi kutsusime kogukondi talgute korras oma vanu aknaid restaureerima, siis nüüd kolime turvaliselt veebi. Kogenud meistrid näitavad aknarestaureerimist puudutavaid võtteid ja nippe läbi arvutiekraani ehk viime meistri igasse Eestimaa kodusse!

Meie kampaaniategevuste põhirõhk on suunatud **laupäevale, 23. maile**. Teeme oma fookuspäeva ülekanded kommenteeritavaks nii, et kohe saab ka küsimusi esitada. Teavituskanaaliks saab meie *facebook*'i leht www.facebook.com/vaatavanaakent, kust leiab vähemalt nädal varem ka täpse ajakava. Alustame selle tegusa päevaga kell 12.

Oleme oma näpunäidete jagamisega alustanud varakult. Nii võib juba praegu leida *facebook*'ist samm-sammult tegevusi oma akna hooldamiseks ja taastamiseks, alates selle

Järg pöördel.

Hellamaa Raamatukogu pakub alates 2. maist ettetellimisega ja kontaktivaba laenutamist. Raamatuid saab reserveerida telefoni 459 8753 ja e-posti hellamaark@gmail.com teel või jättes sõnumi Hellamaa Raamatukogu *facebook*'i postkasti. Tellimused saab kätte kokkuleppel ja tagastused jätta tagastuskasti.

Liiva Raamatukogu väljastab alates 2. maist lugejatele ainult ettetellitud raamatuid.

Kontaktivabaks laenutamiseks palun saatke oma laenutussoov raamatukogu e-postile liivark@muhi.ee või helistage telefonil 4530 686.

Raamatuid saab tagastada tagastuskasti.

Meie maakonna rahvaraamatukogudes olevaid teavikuid saab vaadata aadressilt skr.lib.ee avanevalt kodulehelt: RIKSWEB (sisestada otsingusõna, näiteks autor või pealkiri, seejärel saab valida mh sobiva raamatukogu ja näha, kas soovitud raamat on olemas).

ERM kogub lugusid argistest leiutistest

Olgu ise tehtud puulõhkumismasin, täiustatud kurgimarineerimise retsept või uus käsitöövõte – Eesti Rahva Muuseum ootab lugusid, pilte ja esemeid loovatest lahendustest. Näiteks on ERMi püsinäitusel „Kohtumised” pesumasina tehtud muruniiduk.

Fotod oma loovatest lahendustest saab igaüks laadida e-keskkonda Pildiait. Sotsiaalmeedias võib pildid tähistada märksõnaga #isetehtud. Lood on oodatud Rahvalugude portaali või e-kirja teel tiina.tael@erm.ee.

Parimaid panustajaid ootavad rahalised auhinnad. Lisa saab lugeda ERMi kodulehelt, põnevad leiutamislööd leiab ERMi blogist.

VAATA VANA AKENT!

Algus eelmisel leheküljel.

uurimisest, kahjustuste märkamisest, klaaside ja värvi eemaldamisest jne.

Tasub kõrva taha panna, et igasugune puitaken vajab hoolt, ka päris uus. Meie juhime oma kampaaniaga tähelepanu aga pigem neile vanadele akendele, mis meie kodudele veel ilmet andmas. Kindlasti tekib suuremal osal lugejatest küsimus, mis me neist akendest siis vaatame. Aknad, mis on paraku ühed kõnekamad detailid hoone juures üldse, jutustavad meile nii hoone kunagisest ehitajast kui ka praegusest omanikust. Ilus aken on proportsioonis kogu hoonega, funktsionaalne ja hästi hooldatud.

Kunagi osavate meistrite poolt valmistatud tiheda ruudu- ja rombi- jaotusega aknaid on õnneks säilinud veel näiteks üsna paljudel ve-

randadel. Nende säilimise on taganud meistri poolt õige puidu valik ja edaspidi järjekindel hooldus majaaniku poolt. Praegustel omanikel pole ka põhjust olnud neid kaasaegsemate vastu välja vahetada, sest verandadel pole ju lugu, kui aknad kuskilt pisut tuult läbi lasevad.

Kuidas saab algatatud kampaaniale kaasa lüüa juba täna? EVMi maaarhitektuuri keskus ootab pilte nii restaureeritud kui veel restaureerimata vanadest akendest, eriti õpetlik on selline enne- ja nüüd stiilis fotovalik, aga põnevad oleks ka ideed, mida teha vanade akendega, kui neid tõesti enam oma algses paigas ja funktsioonis kasutada ei saa. On need siis põnevad kasvuhooned või mängumajad, aga miks ka mitte aiapaviljonid või koguni mugandatud mööblieseme-

teks. Kui lugejail on pilte sellistest akendest, siis palun saatke need koos selgitusega meile elo@evm.ee. Kui ei soovi, ei ole vaja anda täpset aadressi, aga küla või linna täpsusega võiks need andmed ikka olla. Ja palume loomulikult lisada fotograafi nime ning võimalusel pildistamise aasta.

Kasutame neid fotosid peamiselt oma artiklites, sotsiaalmeediapostitustes, uurimistöodes ja neist võiks valmida ka näitus.

Aknapäeva sündmustega hoiame kõiki huvilisi kursis ka Eesti Vabaõhumuuseumi maaarhitektuuri keskuse uue kodulehe www.maaarhitektuur.ee kaudu.

Hoiava vana akent!

Elo Lutsepp

SA Eesti Vabaõhumuuseum
Maaarhitektuuri keskuse
projektide peaspetsialist

Võõrliigid aias? Hoiava neid aias!

Võõrliigid on Eestis need liigid, kes ilma inimese abita siia ei jõuaks. Invasiivseteks võõrliikideks nimetatakse neid, kes inimese tahtsi või tahtmatult siia sattumise järel hakkavad looduses vohama ja probleeme põhjustama. Invasiivsetest võõrliikidest on koostatud nimekirjad ja neid meil kasvatada ei tohi, ka mitte oma aias.

Eesti siseriiklikusse keelatud liikide nimekirja on kantud 13 taimeliiki, Euroopa Liidu omas on neid 36. Keelatud liikidest tuntuimad on kindlasti karuputke võõrliigid, pargitard, kanada kuldvits, verev lemmmalts ja Ameerika kevadvõhk. Kõikide keelatud liikidega saab tutvuda Keskkonnaameti kodulehel.

Keelatud võõrliikide tõrje kohustus lasub maaomanikul. Seetõttu tuleb igal maaomanikul ja rohenäpül endal olla ise tähelepanelik ja infor-

meeritud. Riik on võtnud enda kanda karuputke võõrliikide ja vähemal määral ka vereva lemmmaltsa tõrje. Uusi võõrliike tuleb igal aastal meile juurde ja riigi vahendid nendega tegelemiseks on piiratud.

Aiapidaja meelepea:

* mõtle hoolega, mida oma aeda tood ja istutad! Eriti salakavalad on veeliigid, kuna neid ei ole võimalik veekogudest täielikult eemaldada. Ära too oma aeda keelatud võõrliike;

* tõrju keelatud võõrliigid oma aiast ise ja ära vii neid aiast välja, muidu võid neid hoopiski levitada;

* igasuguste võõrliikide loodusesse laskmine ja viimine on rangelt keelatud, sest ohustab meie oma loodust. Mis kasvab Sinu aias, hoiava oma aias;

* mis vohab hästi Sinu peenras ja lämmatab teisi liike, on suur nuht-

Kanada kuldvits.

lus ka väljaspool aeda. Selliste võõrliikide levikut tuleb erilise hoolega piirata;

* **ÄRA VII AIAPRÜGI LOODUSESSSE!** Ka aiaprügi on prügi. Komposti see oma aias või käitu vastavalt kohaliku omavalitsuse juhiste ja võimalustele;

* kui vajad võõrliigi tõrjeks nõu

või soovid invasiivse võõrliigi kasvukohast teatada, kirjuta info@keskkonnaamet.ee

Eesti loodus on meie ühine rikkus. Aita seda hoida, ära lase võõrliikidel seda rikkuda.

Keskkonnaameti liigikaitse peaspetsialist **Eike Vunk**

Autori fotod.

Verev lemmmalts.

Pargitard.

KOPi kevadvooru taotlusotsused saavad tehtud maikuus

Kohaliku omaalgatuse programm (KOP) tegutseb tavapärasel rütmil. Praeguseks on taotluste esitamise aeg ümber ning programmi eesmärgi ja nõudeid täitvate projektide paremusjärjestuse väljaselgitamine kogub tuure. Programmist toetuse saamiseks tuli kevadvooruks taotlus esitada enne 1. aprilli.

Tulenevalt eriolukorrast oli voo-ru avamisel keeruline hinnata, kui palju taotlejaid tuleb, kuid taotluste arv osutus tavapäraseks. Kui 2018. aasta kevadvooru esitati 30 ja mullu 56 taotlust, siis tänavukevadis voo-ru laekus 47 taotlust. Üheksa projekti tegeleb panustamisega kogukonnaliikmete teadmiste ja oskuste kasvu, kogukonna identiteedi tugevnemise ja töhusama koostöö tekkesse (meede 1). Ülejäänud projektid ehk 38 taotlust panustavad avalikus kasutuses olevate objektide rajamise ja arendamise ning kogukonnaliikmete vajalike teenuste pakkimise (meede 2).

Kui taotluste arv on varasemaga võrreldes samas suurusjärgus, siis toetuste kogusumma projekti kohta on kasvanud. Kokku soovitakse toetust 120 656,59 eurot. Kui võrrelda 2019. aastaga, mil kevadvoorus küsiti kokku 73 613,62 eurot, on kogusumma tõus märgatav. Seetõttu on ilmselgelt vähem

võimalusi varasemast suuremat arvu taotlejaid toetada.

Taotletud toetuste kogusumma suurenemine on tingitud programmi muutustest, kuna suurenes mõlema meetme maksimaalne toetussumma. Meetmest 1 sai küsida 500 eurot rohkem, mis teeb maksimaalseks toetussummaks 2500 eurot. Meetmest 2 sai eelmise aastaga võrreldes küsida toetust kaks korda rohkem, mis teeb taotluse kohta maksimumsummaks 4000 eurot.

Suurenenud summa tõttu on konkurents taotlejate vahel ilmselgelt suurem. Kui eelmisel aastal oli enam-vähem pooltel taotlejatel lootust toetust saada, siis nüüd on see lootus neil projektidel, mis saavad hindamisel head ja väga head hinded. Toetusteks jagatav rahasumma on jäänud eelmise aastaga võrreldes samasse suurusjärku. Kogu aasta peale on riigieelarvest arvestatud 54 754 eurot ja raha peab jätkuma ka sügisvooruks.

Hea meel on, et rahataotlejaid oli nii Saaremaa eri paigust kui ka Muhu ja Ruhnu vallast. Inimesed on jätkuvalt aktiivsed ja soovivad oma kogukonnale, piirkonnale, külale head. Oli nii uusi taotlejaid, sama ideega korduvtaotlejaid kui ka püsitaotlejaid. See näitab, et eriolukord ei ole kohaliku omaalgatuse programmi sisulist osa mõjutanud.

Kohalikel elanikel on säilinud algatusvõime ja võimaluste piires saame sellele algatusele appi tulla.

Praeguse ajagraafiku kohaselt toimub kevadvooru taotluste menetlus tavapärasel rütmil ja toetusotsused peaksid saama tehtud maikuu teisel või kolmandal nädalal. Siiski tuleb olla tähelepanelik ja jälgida üldiseid arenguid. Üritused, talgu korras tehtavad tööd või tegevused tuleb edasi lükata eriolukorra lõppemiseni, kuid arvestada tuleb, et need peavad olema tehtud toetuse abikõlblikkuse perioodi jooksul ehk siis enne 2021. aasta märtsi lõppu.

Kui neid ei jõuta selle aja jooksul ära teha, siis toetuse kasutamise perioodi pikendamist ei plaanita. Pärast 1. aprilli 2021 tehtud kulusi ei aktsepteerita.

Kel on soov esitada taotlust sügisvooru või hankida selle kohta lisateavet, saab seda teha 1. septembrist 1. oktoobrini. Sügisvooru taotluse ettevalmistamisega tasub juba praegu tegelema hakata ja sobiv taotlusvorm täita siis, kui voor on avanenud.

Teave KOP-i programmi kohta on kättesaadav Saaremaa valla koduleheküljel.

Veiko Viil

Saaremaa valla
arenduse peaspetsialist

Sellel kevadel on kõik teisiti

Jah, tõesti, sellel kevadel ei toimu Muhu KEVADLAATA, aga alati on võimalus taimed soetada lähimast lillepoest või lausa naabri käest.

Lisan siia mõned müüjate kontaktid ja ka nende taimekasvatavate kontaktid, kes on Muhus laadal kauplemas käinud.

* Müüa suuri tomati- ning paprika-taimi. Sortiment on lai. Ostes 10+ taime, on võimalik ka kojukanne.

Huvi korral helistage 515 3596 (Elluli Saat).

* **Aiapood Liival**
Avatud T, R, L alates kella 10-st
Huvi korral helistage 525 3520.
* Orissaare lille- ja aianduspood
E-R 8.30–17.00 L 9.00–15.00
P - suletud (P 10. mail 9.00–15.00)
Helistage 45 45 566; 507 6018.

* **Uuevälja taimeaed** (Saaremaa, Hiievälja).

Meil on suur rõõm teada anda,

et Uuevälja taimeaias müügiplats on avatud. Valikus on erinevaid okaspuid, ilupõõsaid, kiviktaim-
lasse sobivaid taimi ja muud.

Saaremaal Hiievälja külas asuva müügiplatsi külastamise täpsema aja kokkuleppimiseks palume eelnevalt helistada tel. 517 0719.

NB! Järgime eriolukorrast tulenevaid nõudeid.

* **AnuAed** (Saaremaa, Tahula)

Taimede tellimused toimetan reedeti Kuressaarde, mujale Saaremaale - Muhumaale kokkuleppele. Hea uudis on see, et taimi saab eelnevalt kokkuleppele tellida ka Kuressaare - Tallinn suunal, kord nädalas.

Saada sõnum või helista 5340 4709.

* **Päikeseaed OÜ** (Saaremaa, Kaju talu)

Alates maikuust avame Kuressaare müügikoha Saare Keki maja Sikassaare ringi pool parklas. Ootame kõiki meie lillede ilust osa

saama ja veel pakume köögivilja- ning maitsetaimi.

Saada sõnum või helista 528 7724.

* **Taimemaailm OÜ** (Saaremaa, Kuiste küla)

Saada sõnum või helista 5595 5055.

* **Sikassaare aiand** (Saaremaa, Kuressaare, Voolu 6)

Saada sõnum või helista 527 2678.

* **Neolill** on avatud

7. mail 9–14, 8. mail 9–16
9. mail 10–17, 10. mail 10–15
Muudel aegadel kokkuleppele
Tel 5781 0088.

Müügil: võõrasemad, suvelilled, amplid, lõikelilled.

Kui on soovi, helistage, kirjutage või tulge kohale.

Olge ikka rõõmsad ja terved!

Koostanud

Anneli Tamm

15. maini

saab PRIAst taotleda toetust

mesilasperede pidamiseks

Mesilaspere toetus aitab suu-
rendada bioloogilist mitme-
kesisust ja põllumajandus-
kultuuride saagikust ning aitab
kaasa põllumajandusloomade
registris mesilasperede regist-
reerimisele. Samuti aitab toetus
osaliselt hüvitada mesilaste
pidamisega seotud kulusid.

Toetuse saab esitada ainult
elektrooniliselt e-PRIA kaudu.
Toetuse taotlemiseks peab
mesinik olema PRIA klient,
lisaks peab ta olema regist-
reeritud ka loomapidajana.

Mesilaspere toetuse taotluse
esitamise eeltingimuseks on, et
mesinik peab olema esitanud
hiljemalt 15. maiks põllumajan-
dusloomade registrisse andmed
tema peetavate mesilasperede
arvu kohta 1. mai 2020. a seisuga.

Kuna PRIA teenindusbürood
on eriolukorra lõpuni suletud,
siis palume tungivalt leida
võimalus esitada taotlus mõne
lähedase abiga või anda vajalikud
volitused isikule (sugulane,
sõber, konsulent jne), keda enda
taotlust esitama volitate. Taot-
lejad saavad abi küsida ka PRIA
pindala- ja loomatoetuste info-
telefonil 7377 679.

e-PRIAs algas
pindalatoetuste
taotlemine

2. mail alustas PRIA otse-
toetuste, üleminekutoetuste
ning maaelu arengukava pindala-
ja loomapõhiste toetuste taot-
luste vastuvõttu, mis toimub
ainult elektroonilise kliendi-
portaali e-PRIA vahendusel.

Taotlusi saab esitada **21. mai-
ni** ja pärast seda hilinenult veel
15. juunini.

Eriolukorrast tulenevalt on
PRIA teenindusbürood suletud
kuni eriolukorra lõpuni. Eriolu-
korra lõppedes teenindame
teenindusbüroodes ainult eel-
registreeritud kliente. Enne
teenindusbüroosse tulemist
palume tutvuda PRIA veebilehel
avaldatud teabega ja broneerida
aeg taotluse esitamiseks.

Toetuste ja e-PRIA kasuta-
mise kohta saab infot ja abi
küsida PRIA pindala- ja looma-
toetuste telefonil 737 7679.
Pindalatoetuste osas saab lisaks
abi ka MES nõuandeteenistuse
konsulentide poole pöördudes.
Täpsem teave on leitav www.pikk.ee

Terviseamet hoiatab eriolukorra ajal levivate pettuste eest

Viiruste levikuga koos levivad ka himud ja ärevus. Seda kasutavad ära kelmid, kes proovivad hea-usklitele inimestele müüa erinevaid teste ja tooteid, mis lubavad viirust tuvastada või ära hoida.

Levinud on petturite kõned, milles pakutakse Terviseameti või Tervise Arengu Instituudi nimel raha eest koduseid teste viiruse tuvastamiseks. Kinnitame, et kõik sellised kõned on libakõned, mida tasub ignoreerida. Riigiasutused ei müü kunagi midagi telefoni teel. Ühtlasi tuleb meelde, et praegu ei ole olemas ühtegi usaldusväärset kodust testi COVID-19 tuvastamiseks.

Proovitakse müüa ka libaravimeid. Üks levinumaid pakumisi on imeravim, mis lubab anda viiruse eest paaritunnise kaitseefekti, asendades seega maski. Tuleb meelde, et kui pakutakse midagi, mis tundub liiga hea, et tõsi olla, on suure tõenäosusega tegemist pettusega.

Palume jagada hoiatust oma eakate lähedastega, kes on tihti petturite sihtmärgiks.

Griepideemia Muhus 1918. aastal

Eda Maripuu

Muhu kirikuraamatute põhjal otsustades jõudis nn hispaania gripp Muhusse oktoobris 1918, mil Hellamaal surid 2 Iriinat: 10-aastane Iriina Õige Võlla külast ja 27-aastane Iriina Naaber Suuremõisast. Põhiline griepideemia oli novembris, kui Hellamaa koguduses suri kokku 11 inimest vanuses 4–74, kelle puhul oli surma põhjuseks märgitud gripp. Detsembris suri veel 3 inimest.

Rinsis suri novembris 14 1,5–70 aastast inimest. 9 nendest oli naissoost ja surma põhjuseks on kõster Jupaševski märkinud gripile lisaks ka kopsupõletiku. Grippi surnud olid põhiliselt alla 60-aastased inimesed. Vanemate puhul oli pandud reeglina surma põhjuseks vanadusnõrkus, välja arvatud 70-

aastasele Feodor Aljasele Tupenurme külast, kelle surma põhjuseks oli märgitud „Epidemie grippe kopsupõletikuga” nagu teistelegi.

Kogu 1918. aasta jooksul oli Rinsis koguduses surnud 61 inimest, mis teeb gripisurmade osakaaluks surnute hulgas 22 %. Võrdluseks: 1919. aastal suri sama palju inimesi, kuid nüüd oli tänu mässule ja Vabadussõjale mehi rohkem otsa saanud.

Hellamaal suri grippi 11 nais- ja 5 meessoost isikut. Ühe surnu puhul on surma põhjuseks pandud ainult kopsupõletik. Hellamaal oli enne grippi ka düsenteeriasse hulk inimesi surnud.

Luteri kiriku kirjades on 5 inimesel oktoobris ja novembris märgitud surma põhjuseks gripp. Mõne-

de puhul on märgitud ka ainult kopsupõletik ja mõnedel tundmatu surma põhjus.

Tundub, et siis oli gripp põhiliselt noorte naiste haigus, kuna mehi suri grippi 7 võrra vähem kui naisi. Kuna vanemate inimeste puhul on surma põhjuseks märgitud vanadusnõrkus, siis pole täpselt teada, mida just vanadusnõrkuseks peeti. Vanade inimeste osakaal rahvastikus oli kindlasti väiksem kui praegu. Samuti on arusaamatu, kuidas tol ajal tehti vahet kopsupõletiku ja gripi tekitatud kopsupõletiku vahel.

Tabelis on lisaks 1918. aasta oktoobris-detsembris grippi surnud inimestele veel võrdluseks kogu 1918. ja 1919. aasta surmade arv.

aasta	Hellamaa kogudus			Rinsis kogudus			Luteri kogudus		
	mehe	naisi	kokku	mehe	naisi	kokku	mehe	naisi	kokku
1918	38	43	81	22	39	61	22	12	
grippi	5	11	16	5	9	14	4	1	5
1919	33	16	49	32	29	61	13	7	20

Niisiis oli 1918. aasta griepideemia ohvreid Muhus umbes 35 inimest. Muhu tollane rahvaarv oli teatavasti 3 korda suurem kui praegu. Seega grippi suri umbes 0,5 % muhulastest.

Tuleb meelde, et see oli just ajal, kui Eestis Saksa okupatsioon lõppes ja gripis oli ka värske Saare-, Hiiumaa- ja Muhumaa Kaitseliidu ülem Johannes (Ivan) Poopuu, kes tõi Muhumaale 16. novembril esi-

mese sõnumi tegutsema hakanud Eesti (tol ajal küll) Ajutisest valitsusest. Poopuu tuli meritsi sinimustvalge lipu all Kuivastusse, kuid pidi seejärel puruhaigena hobuvankril Kuressaarde sõitma.

Elust Muhus 100 aastat tagasi (6)

Hellamaa ja Muhu Suure valla konstaablite lauaraamatute põhjal

Eda Maripuu

22. mail anti luba Tamse koolimajas lastepidu pidada, mille vastutajaks oli koolijuhataja Mihail Pallas. Piletite pealt oli ette nähtud maks. Märgiti ka, et peol korda ei rikutud ja maks maksti ka ära.

1. juunil kaebas Andrus Jaani poeg Kolk, et purjekas, mille omanikud olid Madis Tüür Rootsi-verest, Mihail Laisk Tupenurmest ja keegi saarlane, Haapsalusse minnes tema mõrra ära lõhkunud.

Kaitseliit otsis Hans Schmuuli. Kordnik andis teada, et Schmuul sõidab Tallinna ja Leisi Punniku ranna vahet oma laeva „Seiloniga” ja veab halgusid. Mainitakse veel üht laevaomanikku Madis Jaani poeg Schmuuli, kes sõitis oma laevaga „Rossina” Saaremaa ja Tallinna vahet.

Aprillis pidi oma karistust mine-ma kandma Mihkel Andre p Härm Lõetsa külast, kes piirivalve poolt merel kinni oli peetud, kuna ta loata merel viibis. Karistuseks oli 1000 marka trahvi, aga maksujõuetuse tõttu (mille kohta akti pidi tegema)

asendati see 2-nädalase vangistusega.

31. mail asus Muhusse elama Rudolf Mardi poeg Sõerus, raamatupidaja, kes oli abielus Mihail Poleühtid tütreaga. Tema kohta pandi toime samuti põhjalik uurimine ja nõuti 200 mk karantiinimaksu.

Alates 1. juunist oli Saaremaa jaotatud kahe politseijaoskonna vahel: Kihelkonna jaoskonnas oli ülemaks Mihail Kitt ja Orissaares Vassili Ennemuist. Jaoskond asus ajutiselt Laimjala vallamajas.

7., 8., 9. juunil pandi toime kihelkonna teede ülevaatus. 29. juulil registreeriti Siseministeeriumi Politsei peavalitsuse teadaanne, et maakonna külavahe- ja teised teed olid halvas seisukorras.

Juunis tuli Christine Wormsi käest tema ravi eest 15,2–5,3 Tallinna haigemajas 73 marka sisse nõuda. Märtsis oli Haapsalu – Tallinna Rahukohtu otsusega nõutud Muhu luteri koguduselt Tõnis Kolga kasuks 3886 marka.

Selgituseks on lisatud, et selle tõttu, et vald koguduse käest Liiva koolimaja ära ostnud. Ilmselt oli kogudus Kolgale koolimaja ehitamise eest võlg.

Jaanipäeval peeti Muhu-Suure valla rahvamajas järjekordne piduõhtu, kus korraldumisi ette ei tulnud.

12. juulil registreeriti Nurme valla meeste kaebus, et nendele oli antud õigus Suurelaiu Kõrgesaare heinamaa rohust ja pilliroost puhastamiseks, aga Mäla küla oli juba heina maha niitnud ja Ahenda vedanud. Nurme talupidajate esindaja Ivan Kesküla palus heinad arestida seniks, kuni asi selgub.

13. juulist lubati võimude poolt toiduaineid välja vedada (välja arvatud teravili ja selle produktid). 15. juulil anti käsk Mäla külas Andrus talus Vassili Mihaili p Metsaalti juures läbiotsimine toime panna 1919. aasta mässu ajal röövitud vara asjus. Läbiotsimisel muud peale pintsaku ja pükste ei leitud. Albert Noore mälestuste ko-

haselt olid need püksid just saatuseks saanud, kuna omanik - Pä-daste mõisa valitseja Otto von Hahne need Vassili jalas ära tundis.

Läbiotsimine pandi toime ka Vassili Jaani p Raunmägi juures, kelle juurest Liiva külast otsiti politseiuilema korraldusel keelatud ajalehe „Töö ja võitlus” numbreid, aga ei leitud.

Probleemidest seoses puudustkannatajatele mõeldud abiga oli juba juttu. Vald küsis ka kordnikult nõu, kes seda kõige enam peaks vajama. Mida see „ameerika abi” endast kujutas, saame teada Lõuna-Eestist pärit ajakirjaniku Eduard Voitki mälestustest, kes meenutab, kuidas nende sulane, kellel oli 3 poega, sai kaks purki konservpiima ja kilo apelsine. Kuigi apelsinid päris tundmatud ei olnud, ei osatud neid siiski maal hinnata. Apelsinikoor tundus vänge ja kibe ja lõpuks söödeti need põrsale. Siga põlgas need esialgu küll ära, aga lõpuks oli ikka ära söönud ja haigeks jäänud.

Õied

Õitelt kord palusin
luba
ehtida sinu
tuba.
Homseks kuid lubas
raju,
nutavad õied
sajus.
Nendelgi oma
saatus,
elutee õnnistav
jaatus.

Usk

Usun ikka lepatriinudesse
hommikute koidukumas.
Ja siis küsin: kes see?
Kes koob kangaks muhu
värve?
Arvan, see on munuke.
Karastab nii oma närve.
Lillerõõmus Muhu külaelu.
See on tõesti ärgas ime.
Pole panna, pole melu.

Enda Naaber-Nipsust

Kaitsemaskide kandmisest

Riigikantselei on kokku pannud uuendatud jutupunktid maskide kasutamise kohta:

- Maskide kandmine vähendab viiruse levikut, kui neid kanda siseruumides, kus on koos mitmeid inimesi, vähendamaks võimalust, et köhimise ja aevastuste kaudu jõuavad nakkuse piisad tervete inimesteni. Maski kandmine aitab viirust vältida ainult siis, kui järgitakse ka teisi hügieenireegleid ja välditakse lähikontakte.
- Maski ei ole üldjuhul mõtet kanda kodus ja õues.
- Suu ja nina kaitsmine rahvarohketes siseruumides aitab alati. Inimesed, kes tahavad maski kanda, võivad ühekordsete maskide puudumisel teha soovi korral ise riide-maski näo ja suu katmiseks avalikes siseruumides. Isetehtud maski kasutamine vähendab mõningal määral riski, et nakkusekandja

annab viiruse edasi teistele ning osaliselt kaitseb ka maskikandjat ennast, kui tal veel viirust pole.

- Isetehtud maski puhul tuleb meele pidada, et see ei ole isikukaitsevahend ega ole samaväärne meditsiinilise maskiga.
- Oma tervise kaitsmiseks ja viiruse leviku pidurdamiseks on peamine pesta käsi, järgida hügieenireegleid ning väljas liikudes hoiduda lähikontaktidest ja täita 2+2 reeglit. Iga suguse haiguse kahtluse korral tuleb jääda koju.
- NB! Diagnoositud viirusekandja või lihtsalt tõbine inimene peab püsima kodus ja hoiduma lähikontaktidest teiste inimestega, sõltumata sellest, kas tal on olemas mingi mask või mitte.

Maris Moorits

Lääne päästkeskuse
kommunikatsioonijuh

Maski kasutamise viis sammu

1. Pese käsi nii enne kui ka pärast maski kasutamist.
2. Mask peab katma nii nina kui ka suud ning olema olema tihedalt ümber nina ja põskede.
3. Maski pehmem pool käib näo poole, klambriga pool ülesse, kui maski juhendis pole teistiti väidetud.
4. Maski tuleb vahetada keskmiselt kolme tunni järel.
5. Kasutatud mask võib olla haigustekitajatega saastunud ja see tuleb visata suletavasse prügikasti.

Keskonnaministeerium kutsub kõiki haridusasutusi ja keskkonnanahariduse organisatsioone osalema **Keskonnakäpa konkursil**, mis tunnustab keskkonnasõbralikku haridustegevust. Keskonnakäpa kandidaate saab esitada **10. mai südaööni**, ankeet asub konkursi kodulehel keskkonnatunnustused.ee/et/keskkonnakäpa. Keskonnakäpa veebilehelt leiab lisateavet ka kandideerimistingimuste kohta.

PRIA toetused ja muudatused 2020

Põhjalik teave toetuste tingimuste kohta on veebilehel www.pria.ee (Toetused - Põllud ja metsandus). Tänavu tuleb arvestada oluliste muudatustega:

- * Pindalatoetuste taotlusel täpsustatakse haljassööda kasutusotstarvet.
- * Püsirohumaad on vaja säilitada, kuid selle ülesharimine ei too kaasa „rohestamise“ toetuse vähendamist. Soovitame püsirohumaidsiiski mitte üles harida. Püsirohumaad tagasirajamise kohustuse saanu peab rajama püsirohumaad määratud ulatuses tagasi. Aastail 2017-2019 tagasirajatud püsirohumaad kasutusotstarvet ei tohi muuta.
- * Lisandub võimalus saada LHT toetust suuremal pinnal peetavate sigade põhitegevuse nõuete täitmise eest; * OTL toetust saab taotleda kihnu maalamba pidamise eest; * Eesti vuttidele makstavat toetuse määra on tõstetud neljalt eurolt kuuele; * PLK toetust saab taotleda taastamisest tulnud puisniidu karjatamise eest.
- Peale PRIA saab pöörduda ka Maaelu Edendamise Sihtasutuse nõuandeteenistuse poole. Täpsemalt nende kodulehelt aadressil www.pikk.ee/teenused-ja-tooted/e-pria-kasutamise-juhendamine-2020-a

* **Elektrilevile** kuuluva võrgu **kaitsevööndis töötamiseks** on vajalik esitada taotlus vähemalt 10 päeva enne tööde algust. Taotluse saab esitada Elektrilevi kodulehel: www.elektrilevi.ee/et/teenused/kaitsevoondi-kooskolastused

Riigimaa oksjonid kolisid elektroonilisse keskkonda
Maa-amet kuulutas välja esimesed elektroonilised oksjonid riigimaa müümiseks ja rendile andmiseks. Uus keskkond on leitav aadressil riigimaaoksjon.ee.

Tehnoülevaatus

Teostame ka TRAKTORITE ülevaatus!

Tulekustuti taatlemine ja müük

Autode sisepesu

Autoremont

Kere, veermiku ja mootori remont

Varuosade tellimine

Sildade reguleerimine

Rehvitööd

Kerevenituspink

Diagnostika

Klaaside vahetus

Muruniidukite ja trimmerite hoiustamine ning hooldus

52 737 75 – alan@collester.ee

Ehitusteenused

Üldehitustööd, kanalisatsiooni- ja torutööd, elektritööd

Teehöövli teenus

Ekskavaator-laaduri teenus

JCB 4CX + erinevad kaevekopad + hüdrovaras

Transport (kraana + kallur)

Minitraktori teenus

Avant 520 + erinevad agregaadid

Sõelutud mulla, killustiku, liiva, paekivi ja raudkivi müük

Haagiste rent

50 675 02 –

paavo@collester.ee

Asume Soonda külas vanas laudakompleksis.

MUHU VARAHALDUSE OÜ

LEIAME SOBIVA LAHENDUSE KÕIGILE KINNISVARAGA SEOTUD KÜSIMUSTELE

Tellides meilt roomikekskavaatori koos kalluriga on roomiku transport objektile tasuta. Laiema valiku ja rohkem infot pakutavate teenuste ja tehnika osas leiad meie kodulehelt.

koduleht: www.muhuvarahaldus.ee
e-mail: info@muhuvarahaldus.ee

EHITUSMASINAD

- Roomikekskavaator CASE 42.-/h
- Kopplaadur JCB 3CX 32.-/h
- Minilaadur Avant 528 30.-/h
- Teehöövel 40.-/h
- Pinnaseffrees 70.-/h
- Tõstukiga traktor Valtra 38.-/h

VEOKID

- Kallur Volvo FMX kv 20t. 1,25/km
- Kallur Iveco 8x4 kv 20t. 1,25/km
- Väike kallur Volvo FM 1,10/km
- Metsaveok Volvo FH 1,35/km
- Paakauto Scania 1,10/km
- Furgoon Mercedes Bens 1,10/km
- Treiler kv 20t. 1,25/km

MATERJALID

- Killustik fr 0/32 7,20/t
- Killustik fr 5/15 16,60/t
- Killustik fr 32/64 7,80/t
- Liiv 13,80/t
- Muld haljastuseks 16,80/t

Hind sisaldab käibemaksu

Kevadhooldus koduaia

TEEME KORDA SU AIA JA PEENRAD ENNE NIIDUPERIOODI.
VÕTA MEIEGA ÜHENDUST
NUMBRITEL: 564 59 541
565 79 859

Käoking OÜ

Hallastusfirma aastast 2008

Muhu Lasteaed kuulutab välja konkursi järgmiste spetsialistide leidmiseks:

* 2 täiskoormusega lasteaia-õpetajat

* 0,5 koormusega eripedagoog
Kõigil tööleasumise aeg 1. septembril 2020.

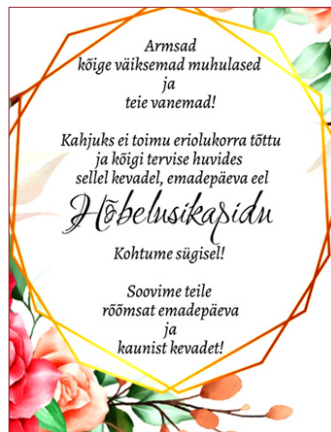
Konkureerimiseks palume esitada järgmised dokumendid:

1. Kirjalik avaldus
2. CV
3. Haridust ja kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide koopiaid
4. Motivatsioonikiri
5. Muud dokumendid, mida kandideerija oluliseks peab

Aadressil: Muhu Lasteaed, Liiva küla, Muhu vald, Saare mk, 94701 või e-posti aadressil: reet.hobustkoppel@muhu.ee

Dokumentide esitamise viimane päev on 17. mai 2020

Täpsustavat teavet saab tel. 4530 685 või 5669 1980

Telli korstende ja küttekollete puhastusteenus koos redeliga!

Parim aeg kohe peale kütteperioodi lõppu.

Korstnapühkija **Andi Vaha**
5668 4705

akgetmer@gmail.com

* **Kuivastu postipunkt** alates 5. maist taas avatud T ja N kell 11–15.

* Müüa **söömatuhlist** (Ants, Piret). Ostu suhtes lepi kokku telefonil 5076 962.

* Ostan korteri, maja või äripinna Muhu saarel. Telefon 512 3086.

Kirikuteated

EELK Muhu Katariina kogudus

Seoses eriolukorraga on Muhu kiriku peauksed suletud. Jumalateenistused ja muud kiriklikud talitused jätkuvad siis, kui selleks antakse luba. Jumalateenistus toimub ülekannetena erinevatest kirikutest üle Eesti interneti vahendusel ja ETV2 kanalil. Samuti on võimalus veebilehtedel kõiki palvuseid ja jumalateenistusi järel vaadata. Niisiis, päris ilma me ei jää ja kui suured kiriku ukSED on sulgunud, siis on avanenud uued...

Loomulikult on võimalik telefoni teel kokku leppida individuaalselt aeg, et minna kirikusse palvetama

ja küünalt süütama või hingehoidlikuks vestluseks koguduse õpetajaga.

Palun palvetage ja hoolige oma ligimestest, aidake väetima. Palugem, et Halastaja Looja meist lahti ei laseks ja et me pidevalt uudiseid vaadates ei unustaks suhelda oma lähedastega.

Seda soovib ja palub,
Hannes Nelis, koguduse õpetaja
Tel. 529 1881, e-post: hannes.nelis@eelk.ee

EAÕK

Rinsi ja Hellamaa kogudused
Teenib preester Toivo Treima,
tel 5635 0051; toivo@eoc.ee

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkusid

5. aprillil 59-aastane **Tõnis Saksakulm**.
12. aprillil 86-aastane **Ludvig Hein**.

Tunneme kaasa omastele!

Jaanikuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Artur Pajuniit	90 (12.6)
Laine Väli	90 (26.6)
Liilia Aulik	89 (4.6)
Hilja Schapel	89 (5.6)
Linda Vapper	86 (12.6)
Ilme Auväär	85 (9.6)
Heldi Rand	84 (13.6)
Hargo Saabas	83 (15.6)
Elle Heinla	83 (20.6)
Elma Evert	83 (23.6)
Lembit Roosleht	82 (27.6)
Silja Suu	80 (18.6)
Hilvi Pae	80 (23.6)
Martin Kivisoo	75 (21.6)
Elle Ots	75 (29.6)

Kati Kosk	65 (13.6)
Varje Kalbin	65 (16.6)
Aivar Äkke	65 (23.6)

Palju õnne!

Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte algava, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed.

Saare korsten OÜ

Korstnapühkimisteenus

Töö puhas ja põhjalik

Korstnapühkija Aadu Süld
Kutsetunnistuse nr 138888

Tel. 56935883

saarekorsten@gmail.com

* Ehitismehed / kivi-
aialadujad ootavad töö-
pakkumisi.
Tel. 5395 6672

L, 23. mail kl 19
**KONTSERT -
ÕHTUSÖÖK**

Muhu Restos Koost
esineb Chris Ellys
kõõgis Kristjan Janke
Hind 35 eurot sisaldab
3-käigulist õhtusööki.

* Anda üürile 2-toaline reno-
veeritud ja möbleeritud kõigi
mugavustega korter Piiril. Telefon
512 3086.

Piiri Taaskasutuskeskus

avatud E, T, R, L kl 10–15.

Võtame vastu puhtaid riideid,
jalatseid ja majapidamises vaja-
likku.

Enesearenduseks vt
www.eduakadeemia.ee/olenkodus

Võta ühendust: **Lauri Kolk**
Tel: +372 5191 2950,
lauri@adrem.ee

www.adrem.ee

Kõige ülevaatlikum info Mu-
humaa kinnisvarast! Adrem Kin-
nisvara tegutseb Saare maakonna
kinnisvaraga juba aastast 2002!

Soovid osta -
müüa kinnisvara
või vajad hüva
nõu?

Soovitusi **spordi- ja liikumisürituste korraldamiseks** õues 2. maist
COVID-19 perioodil loe lähemalt Muhu kodulehelt teadete alt (30.4).

Muhulane 30

Mai 1990 infolehes nr 5 kirjutati külanõukogu täitevkomitees arutatust, mh hariduse- ja kultuuritöö küsimustest. Tamse koolimaja omandamisest loobuti, kuna Põhja-Muhusse pidi tulema ehitamisele lasteaed-algkool. Ülevaade anti aprillikuistest talgutest, kus oli väljas üle 200 inimese. Meie Maa kunagise toimetaja Jaan Vormsi sünnist möödus 105 aastat. Veel kirjutati talude taastamisest. Lehes leidub ka lühiteade Pallasmaal aset leidnud maastikupõlengust 29. aprillil. Vanadel pildidel on maamõõtja Joosep Nõu ja hetk ülemuhumaalisest noortepühast Piiri rahvaaida ees 1931. a mais.

Juuni Muhulase materjalid on teretulnud **30. mai** õhtuni.

Toimetab Anu Pallas,
tel: 52 28 929, e-post: muhulane@muhu.ee
Muhulane ilmub reeglina kord kuus. Internetis www.muhu.ee
Trükinud Saaremaa Trükikoda 320 eks.